

Lederens forord

Nye teknologier byr på utfordringer, men også muligheter. For Etikkrådet har pandemien i 2021 redusert adgangen til fysiske undersøkelser. Likevel har mye av vår aktivitet kunnet videreføres gjennom nettbaserte løsninger.

I 2021 avga Etikkrådet flere tilrådninger om selskaper i fondet som medvirker til å ødelegge biologisk mangfold. Disse selskapene produserte og omsatte tradisjonell kinesisk medisin basert på ingredienser fra globalt truede dyrearter. Det er første gang at selskap er utelukket fra fondet på grunn av slik adferd.

Etikkrådet har brukt mye tid på kriteriet om alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig og konflikt i 2021. Spesielt gjelder dette selskaper med virksomhet i Myanmar og på Vestbredden. Her har vi hatt god nytte av innspill fra sivilsamfunnet som i Myanmar har avdekket selskapers forbindelser til militæret, og som på Vestbredden har belyst selskapers bidrag til å etablere eller opprettholde ulovlige israelske bosetninger.

De fleste anbefalingene i NOU-en «Verdier og ansvar» ble fulgt opp av regjeringen og fikk tilslutning i Stortinget. Etikkrådet er godt i gang med å iverksette endringene i retningslinjene. Rådet har for eksempel satt i gang en utredning med sikte på å identifisere konflikter som bør omfattes av det nye våpenkriteriet, der selskaper skal kunne utelukkes hvis de selger våpen til stater som deltar i konflikter der våpen brukes i strid med folkerettens regler.

Utvidelsen av korrupsjonskriteriet til også å inkludere annen grov økonomisk kriminalitet, herunder hvitvasking, kan bli utfordrende. Her vil Etikkrådet være avhengig av at myndigheter avdekker økonomisk kriminalitet, samtidig som vi må vurdere risikoen for at selskapene kan fortsette å medvirke til slike normbrudd. Dette kompliseres ytterligere ved at hvitvasking ofte involverer finansinstitusjoner som allerede er sterkt regulerte. NOU-en åpner også for at Etikkrådet ser på medvirkning til grove normbrudd i form av prosjektfinansiering. Etikkrådet er i ferd med å styrke bemanningen for å være bedre rustet til å håndtere slike problemstillinger.

Et forslag fra utvalget som regjeringen ikke gikk videre med i denne omgang, var å inkludere autonome våpen på listen over produkter fondet ikke kan investere i. Man ville avvente avklaring rundt en mulig internasjonal definisjon eller en mer omforent forståelse av hva som skal regnes som autonome våpen. Etikkrådet har merket seg at Stortinget har bedt om en statusorientering om dette allerede i vårens fondsmelding, og vil raskt kunne begynne arbeidet med å identifisere eventuelle slike selskaper dersom produksjon av autonome våpen tas inn i retningslinjene.

For investorer er det nå et overhengende behov for å bidra til at selskaper gjennomfører tiltak for å redusere sitt klimaavtrykk. Etikkrådets rolle i dette er å operasjonalisere klimakriteriet. Utviklingen på dette feltet går imidlertid så raskt, og er så datatung og krevende, at en investor som SPU etter Etikkrådets mening bør kunne bruke sine virkemidler i sammenheng for å være en positiv bidragsyter. Etikkrådet har derfor foreslått at klimakriteriet bør være et ansvar som banken primært ivaretar, etter modell fra kullkriteriet. Vår vurdering var foranlediget av et brev fra Finansdepartementet som ba om en redegjørelse om Etikkrådets erfaring med klimakriteriet. Inntil det eventuelt fattes en ny politisk beslutning om dette, har rådet fortsatt ansvaret for å gi råd om utelukkelse eller observasjon etter dette kriteriet.

Teknologi skaper store muligheter, men også bekymringsfulle trender i selskapenes forretningsutvikling. Kunstig intelligens basert på avanserte algoritmer kan både brukes til det gode, og til å muliggjøre brudd på menneskerettighetene. Selskaper og investorer bør derfor gjøre sine aktsomhetsvurderinger med omhu. Etikkrådet følger denne utviklingen tett, og har begynt å se på flere selskaper som kan medvirke til normbrudd gjennom utvikling og salg av overvåkningsteknologi.

Etikkrådet har en unik posisjon blant rådgivere til store investorer, og vi vet at mange følger oss. Det gir oss et spesielt ansvar som vi er oss bevisst.

Johan H. Andresen
Leder for Etikkrådet